

Latin
Higher level
Paper 2

Tuesday 5 May 2015 (morning)

2 hours

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Answer four questions from two genres only.
- The maximum mark for this examination paper is **[44 marks]**.

Answer **four** questions from **two** genres **only**. These questions should be taken from the **two** genres you have studied.

Genre: elegiac and lyric poetry

Question 1. Catullus, 64.143–163

nunc iam nulla viro iuranti femina credat,
 nulla viri speret sermones esse fideles:
 145 quis dum aliquid cupiens animus praegestit apisci,
 nil metuunt iurare, nihil promittere parcunt:
 sed simul ac cupidae mentis satiata libido est,
 dicta nihil meminere, nihil periuria curant.
 certe ego te in medio versantem turbine leti
 150 eripui et potius germanum amittere crevi
 quam tibi fallaci supremo in tempore deessem:
 pro quo dilaceranda feris dabor alitibusque
 praeda neque iniecta tumulabor mortua terra.
 quaenam te genuit sola sub rupe leaena,
 155 quod mare conceptum spumantibus exspuit undis.
 quae Syrtis, quae Scylla rapax, quae vasta Charybdis,
 talia qui reddis pro dulci praemia vita?
 si tibi non cordi fuerant conubia nostra,
 saeva quod horrebas prisci praecepta parentis,
 160 at tamen in vestras potuisti ducere sedes
 quae tibi iucundo famularer serva labore
 candida permulcens liquidis vestigia lymphis
 purpureave tuum consternens veste cubile.

- (a) Translate *nulla ... parcunt* (lines 144–146). [3]
- (b) Write out and scan *sed ... curant* (lines 147–148). [2]
- (c) *germanum* (line 150). To whom does the speaker refer in this line? Give **one** additional detail. [2]
- (d) *quaenam ... cubile* (lines 154–163). Explain how each of these landmarks is significant for Ariadne's complaint. [3]

Genre: elegiac and lyric poetry

Question 2. Catullus, 11

Furi et Aureli, comites Catulli,
sive in extremos penetrabit Indos,
litus ut longe resonante Eoa
tunditur unda,

5 sive in Hyrcanos Arabasve molles,
seu Sacas sagittiferosve Parthos,
sive quae septemgeminus colorat
aequora Nilus,

sive trans altas gradietur Alpes
10 Caesaris visens monimenta magni,
Gallicum Rhenum, horribile aequor, ulti-
mosque Britannos,

omnia haec, quaecumque feret voluntas
caelitum, temptare simul parati,
15 pauca nuntiate meae puellae
non bona dicta.

cum suis vivat valeatque moechis,
quos simul complexa tenet trecentos,
nullum amans vere, sed identidem omnium
20 ilia rumpens;

nec meum respectet, ut ante, amorem,
qui illius culpa cecidit velut prati
ultimi flos, praetereunte postquam
tactus aratro est.

- (a) *sive ... unda* (lines 2–4). Explain the reference to Eos in this extract. Give **two** details. [2]
- (b) *Gallicum ... Britannos* (lines 11–12). Explain how the reference to the achievements of Caesar helps us date this poem. [2]
- (c) Describe how Catullus uses his poetic technique to support the theme of faithful love in this poem. Support your answer by quoting the Latin text. [8]

Genre: epic

Question 3. Virgil, *Aeneid* 4:416–436

“Anna, vides toto properari litore; circum
 undique convenere; vocat iam carbasus auras,
 puppibus et laeti nautae imposuere coronas.
 hunc ego si potui tantum sperare dolorem,
 420 et perferre, soror, potero. miserae hoc tamen unum
 exsequere, Anna, mihi. solam nam perfidus ille
 te colere, arcanos etiam tibi credere sensus;
 sola viri mollis aditus et tempora noras.
 i, soror, atque hostem supplex adfare superbum:
 425 non ego cum Danais Troianam excindere gentem
 Aulide iuravi, classemve ad Pergama misi,
 nec patris Anchisae cineres Manisve revelli,
 cur mea dicta neget duras demittere in auris.
 quo ruit? extremum hoc miserae det munus amanti:
 430 exspectet facilemque fugam ventosque ferentis.
 non iam coniugium antiquum, quod prodidit, oro,
 nec pulchro ut Latio careat regnumque relinquat:
 tempus inane peto, requiem spatiumque furori,
 dum mea me victam doceat fortuna dolere.
 435 extremam hanc oro veniam—miserere sororis—
 quam mihi cum dederit, cumulatam morte remittam.”

- (a) Write out and scan *Anna ... auras* (lines 416–417). [2]
- (b) Translate *miserae ... noras* (lines 420–423). [3]
- (c) *i, soror ... revelli* (lines 424–427). Give **three** reasons why Dido suggests Aeneas should delay his departure. Support your answer by quoting the Latin text. [3]
- (d) *tempus ... dolere* (lines 433–434). What gain does Dido expect to receive from a delay in Aeneas’s departure? Support your answer by quoting the Latin text. [2]

Genre: epic

Question 4. Virgil, *Aeneid* 4:136–159

tandem progreditur, magna stipante caterva,
 Sidoniam picto chlamydem circumdata limbo.
 cui pharetra ex auro, crines nodantur in aurum,
 aurea purpuream subnectit fibula vestem.
 140 nec non et Phrygii comites et laetus lulus
 incedunt. ipse ante alios pulcherrimus omnis
 infert se socium Aeneas atque agmina iungit.
 qualis ubi hibernam Lyciam Xanthique fluenta
 deserit ac Delum maternam invisit Apollo,
 145 instauratque choros, mixtique altaria circum
 Cretesque Dryopesque fremunt pictique Agathyrsi;
 ipse iugis Cynthi graditur, mollique fluentem
 fronde premit crinem fingens atque implicat auro;
 tela sonant umeris: haud illo segnior ibat
 150 Aeneas; tantum egregio decus enitet ore.
 postquam altos ventum in montis atque in via lustra,
 ecce ferae, saxi deiectae vertice, caprae
 decurrere iugis; alia de parte patentis
 transmittunt cursu campos atque agmina cervi
 155 pulverulenta fuga glomerant montisque relinquunt.
 at puer Ascanius mediis in vallibus acri
 gaudet equo, iamque hos cursu, iam praeterit illos,
 spumantemque dari pecora inter inertia votis
 optat aprum, aut fulvum descendere monte leonem.

- (a) *tandem ... vestem* (lines 136–139). Give **two** details about the way Dido looks. Support your answer by quoting the Latin text. [2]
- (b) *at ... leonem* (lines 156–159). Give **two** details about Ascanius's behaviour on the hunt. [2]
- (c) Discuss how Virgil uses his poetic art to distinguish/differentiate Aeneas from his companions. Support your answer by quoting the Latin text. [8]

Genre: historiography**Question 5. Tacitus, *Annals* 14.41–42**

perculit is dies Pompeium quoque Aelianum, iuvenem quaestorium, tamquam flagitiorum Fabiani gnarum, eique Italia et Hispania in qua ortus erat interdictum est. pari ignominia Valerius Ponticus adficitur quod reos ne apud praefectum urbis arguerentur ad praetorem detulisset, interim specie legum, mox praevaricando ultionem elusurus. additur senatus
 5 consulto, qui talem operam emptitasset vendidissetve perinde poena teneretur ac publico iudicio calumniae condemnatus. haud multo post praefectum urbis Pedanium Secundum servus ipsius interfecit, seu negata libertate cui pretium pepigerat sive amore exoleti incensus et dominum aemulum non tolerans. ceterum cum vetere ex more familiam omnem quae sub
 10 eodem tecto mansitaverat ad supplicium agi oporteret, concursu plebis quae tot innoxios protegebat usque ad seditionem ventum est senatusque obsessus, in quo ipso erant studia nimiam severitatem aspernantium, pluribus nihil mutandum censentibus.

- (a) Translate *perculit ... interdictum est* (lines 1–2). [3]
- (b) *pari ... condemnatus* (lines 2–6). Discuss the reasons given for Ponticus’s public disgrace (*ignominia*). [3]
- (c) *haud ... tolerans* (lines 6–8). Give **two** motivations for the murder of Pedanius. Support your answer by quoting the Latin text. [2]
- (d) Explain what should have happened to the household slaves and why it did not happen. [2]

Genre: historiography**Question 6. Tacitus, *Annals* 14.7**

at Neroni nuntios patrati facinoris opperienti adfertur evasisse ictu levi sauciam et hactenus
 adito discrimine ne auctor dubitaretur. tum pavore exanimis et iam iamque adfore obtestans
 vindictae properam, sive servitia armaret vel militem accenderet, sive ad senatum et populum
 pervaderet, naufragium et vulnus et interfectos amicos obiciendo: quod contra subsidium sibi?
 5 nisi quid Burrus et Seneca; quos expurgens statim acciverat, incertum an et ante gnaros.
 igitur longum utriusque silentium, ne inriti dissuaderent, an eo descensum credebant ut,
 nisi praeveniretur Agrippina, pereundum Neroni esset. post Seneca hactenus promptius ut
 respiceret Burrum ac sciscitaretur an militi imperanda caedes esset. ille praetorianos toti
 10 Caesarum domui obstrictos memoresque Germanici nihil adversus progeniem eius atrox
 ausuros respondit: perpetraret Anicetus promissa. qui nihil cunctatus poscit summam sceleris.
 ad eam vocem Nero illo sibi die dari imperium auctoremque tanti muneris libertum profitetur:
 iret prope duceretque promptissimos ad iussa. ipse audito venisse missu Agrippinae nuntium
 Agerinum, scaenam ultro criminis parat gladiumque, dum mandata perfert, abicit inter pedes
 eius, tum quasi deprehenso vincla inici iubet, ut exitium principis molitam matrem et pudore
 15 deprehensi sceleris sponte mortem sumpsisse confingeret.

- (a) *tum ... sibi* (lines 2–4). Give **two** ways in which Nero feared that Agrippina might seek vengeance. [2]
- (b) Give **two** details about Anicetus that are **not** related in this extract. [2]
- (c) Discuss how Tacitus uses his narrative style to show Nero's motivations and the responses to his actions. Support your answer by quoting the Latin text. [8]

Genre: letters**Question 7. Pliny the Younger, *Letters* 2.1.1–6**

post aliquot annos insigne atque etiam memorabile populi Romani oculis spectaculum exhibuit publicum funus Vergini Rufi, maximi et clarissimi civis, perinde felicis. triginta annis gloriae suae supervixit; legit scripta de se carmina, legit historias et posteritati suae interfuit. perfunctus est tertio consulatu, ut summum fastigium privati hominis impleret, cum principis nolisset.

5 Caesares quibus suspectus atque etiam invisus virtutibus fuerat evasit, reliquit incolumem optimum atque amicissimum, tamquam ad hunc ipsum honorem publici funeris reservatus. annum tertium et octogensimum excessit in altissima tranquillitate, pari veneratione. usus est firma valetudine, nisi quod solebant ei manus tremere, citra dolorem tamen. aditus tantum

10 mortis durior longiorque, sed hic ipse laudabilis. nam cum vocem praepararet acturus in consulatu principi gratias, liber quem forte acceperat grandiolem, et seni et stanti ipso pondere elapsus est. hunc dum sequitur colligitque, per leve et lubricum pavementum fallente vestigio cecidit coxamque fregit, quae parum apte collocata reluctantem aetate male coit. huius viri exsequiae magnum ornamentum principi magnum saeculo magnum etiam foro et rostris attulerunt. laudatus est a consule Cornelio Tacito; nam hic supremus felicitati eius cumulus

15 accessit, laudator eloquentissimus.

- (a) *triginta ... nolisset* (lines 2–4). Give **three** reasons why Pliny admires Verginius Rufus as a very important and fortunate man. Support your answer by quoting the Latin text. [3]
- (b) What was a public funeral (*publicum funus*)? Give **two** details. [2]
- (c) Translate *usus est ... laudabilis* (lines 7–9). [3]
- (d) What events led to Verginius Rufus's death? [2]

Genre: letters**Question 8. Pliny the Younger, *Letters* 2.20.7–14**

Velleius Blaesus ille locuples consularis novissima valetudine conflictabatur: cupiebat mutare testamentum. Regulus qui speraret aliquid ex novis tabulis, quia nuper captare eum coeperat, medicos hortari rogare, quoquo modo spiritum homini prorogarent. postquam signatum est testamentum, mutat personam, vertit allocutionem isdemque medicis: “quousque miserum
 5 cruciatis? quid invidetis bona morte, cui dare vitam non potestis?” moritur Blaesus et, tamquam omnia audisset, Regulo ne tantulum quidem. sufficiunt duae fabulae, an scholastica lege tertiam pascis? est unde fiat. Aurelia ornata femina signatura testamentum sumpserat pulcherrimas tunicas. Regulus cum venisset ad signandum, “rogo” inquit “has mihi leges”. Aurelia ludere hominem putabat, ille serio instabat; ne multa, coegit mulierem aperire tabulas
 10 ac sibi tunicas quas erat induta legare; observavit scribentem, inspexit an scripsisset. et Aurelia quidem vivit, ille tamen istud tamquam morituram coegit. et hic hereditates, hic legata quasi mereatur accipit. ἄλλὰ τί διατείνομαι in ea civitate, in qua iam pridem non minora praemia, immo maiora nequitia et improbitas quam pudor et virtus habent? aspice Regulum, qui ex paupere et tenui ad tantas opes per flagitia processit, ut ipse mihi dixerit, cum consuleret
 15 quam cito sestertium sescentiens impleturus esset, invenisse se exta duplicia, quibus portendi miliens et ducentiens habiturum. et habebit, si modo ut coepit, aliena testamenta, quod est improbissimum genus falsi, ipsis quorum sunt illa dictaverit.

- (a) Give **two** reasons why Pliny suggests that Regulus’s attitude towards Blaesus is influenced by Blaesus’s will. [2]
- (b) *Regulus ... scripsisset* (lines 8–10). What did Regulus say and do to Aurelia that has shocked Pliny so much? Support your answer by quoting the Latin text. [2]
- (c) Discuss how Pliny’s literary style enhances his portrayal of his disgust at the behaviour of Regulus. Support your argument by quoting the Latin text. [8]

Genre: philosophy

Question 9. Lucretius, 3.417–439

nunc age, nativos animantibus et mortalis
 esse animos animasque levis ut noscere possis,
 conquisita diu dulcique reperta labore
 420 digna tua pergam disponere carmina vita.
 tu fac utrumque uno subiungas nomine eorum
 atque animam verbi causa cum dicere pergam,
 mortalem esse docens, animum quoque dicere credas,
 qua tenus est unum inter se coniunctaque res est.
 425 principio quoniam tenuem constare minutis
 corporibus docui multoque minoribus esse
 principiis factam quam liquidus umor aquai
 aut nebula aut fumus — nam longe mobilitate
 praestat et a tenui causa magis icta movetur,
 430 quippe ubi imaginibus fumi nebulaeque movetur;
 quod genus in somnis sopiti ubi cernimus alte
 exhalare vaporem altaria ferreque fumum;
 nam procul haec dubio nobis simulacra geruntur
 nunc igitur quoniam quassatis undique vasis
 435 diffluere umorem et laticem discedere cernis,
 et nebula ac fumus quoniam discedit in auras,
 crede animam quoque diffundi multoque perire
 ocius et citius dissolvi in corpora prima,
 cum semel ex hominis membris ablata recessit.

- (a) Write out and scan *nunc ... possis* (lines 417–418). [2]
- (b) *principio ... fumum* (lines 425–432). Give **three** details about the nature of the soul [mind]. Support your answer by quoting the Latin text. [3]
- (c) *nunc ... auras* (lines 434–436). Give the **two** analogies used to explain how the soul departs the body. [2]
- (d) Translate *crede ... recessit* (lines 437–439). [3]

Genre: philosophy

Question 10. Lucretius, 3.41–54

nam quod saepe homines morbos magis esse timendos
infamemque ferunt vitam quam Tartara leti
et se scire animi naturam sanguinis esse,
aut etiam venti, si fert ita forte voluntas,
45 nec prosum quicquam nostrae rationis egere,
hinc licet advertas animum magis omnia laudis
iactari causa quam quod res ipsa probetur.
extorres idem patria longeque fugati
conspectu ex hominum, foedati crimine turpi,
50 omnibus aerumnis adfecti denique vivunt,
et quo cumque tamen miseri venere parentant
et nigras mactant pecudes et manibus divis
inferias mittunt multoque in rebus acerbis
acrius advertunt animos ad religionem.

- (a) *nam ... leti* (lines 41–42). Describe what men fear more than death. [2]
- (b) *et quo ... mittunt* (lines 51–53). Give **two** details about the nature of the sacrifice described in these lines. [2]
- (c) Discuss how Lucretius's poetic art enhances the correlation between the actions of people and their ignorance of the real nature of the soul. [8]
-